

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія повсякденності у шкільних курсах історії

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>Історія повсякденності у шкільних курсах історії</i>
Викладач (-і)	Єгрешій Олег Ігорович
Контактний телефон викладача	0677383657
Е-mail викладача	ludyna@ukr.net; oleh.yehreshii@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є : <i>Коротко особливості, зміст</i> <i>Історія повсякденності у шкільних курсах історії</i> – викладання історії в школі в силу цілеспрямованої підготовки учнів (по суті вже починаючи з десятого класу) до Зовнішнього Незалежного Оцінювання (ЗНО) набуває, на наш погляд, подекуди форматизованого характеру. <i>Історія повсякденності</i>, яка вивчає умови життя, праці та відпочинку (побуту, умов проживання, дозвілля, раціону харчування, способів лікування, соціальної адаптації тощо), свого роду, дозволяє «оживити» знання, зацікавити старшокласників. Ця дисципліна покликана націлити студентів на вивчення повсякденного життя українців починаючи з кінця XIX ст. і закінчуючи зламом XX і XXI ст. Цей період насичений бурхливими подіями подій світового масштабу (революцією 1905–1907 рр. в Російській імперії, випробуваннями Першої та Другої світових воєн, становленням та розгортанням радянського тоталітаризму XX ст.). Історія повсякденності спроможна по-новому поглянути на перебіг подій у зазначеному хронологічному відтинку що дозволить поглибити знання про цю епоху. Історія повсякденності – один із сучасних напрямів розвитку історичної науки, який сформувався в 2-й пол. XX ст. в процесі становлення так званої нової історії. В рамках цього напрямку ведуться дослідження умов життя, праці та відпочинку (побуту, умов проживання, раціону харчування, способів лікування, соціальної адаптації), а також факторів, що впливають на формування свідомості та норм поведінки, соціально-політичних уподобань переважної більшості населення ("пересічних людей") тієї чи іншої країни в той чи інший історичний період. Історія повсякденності є історією тих, без кого, свого роду, не могло би бути історії, але хто для істориків залишився в історії переважно "безіменним" і "мовчазним". Повсякденне життя населення України – це і є життєвий процес із його побутом, пощоденими проблемами, зустрічами й розмовами. <i>Повсякденність</i> – це життєвий світ людини, світ відчуттів, прагнень, сумнівів, споминів про минуле тощо.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	

Мета викладання дисципліни «*Історія повсякденності у шкільних курсах історії*» вбачається у тому, щоб на основі засвоєння теоретичних знань та фактологічного матеріалу формувати в студентів комплекс знань, вмінь та навичок з дисципліни задля ознайомлення в майбутньому з даною проблематикою учнів старших класів ЗОШ. Завданням дисципліни є ознайомлення студентів із соціальною історією України, "історією знизу", зокрема із повсякденним життям наддніпрянських і західних українців в умовах Австро-Угорської та Російської імперій кінця XIX ст., у ході Першої та Другої світових воєн, радянського тоталітарного режиму, періоду національної державності; метою є підготовка висококваліфікованих фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника; формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, формування професійних компетентностей майбутніх

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях

ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК):

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

Програмні результати (ПРН) навчання:

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Вибірковий
6	014.03 Середня освіта (Історія)	3	
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	Сем. заняття Сам. роб.
Тема 1. Вступ до спецкурсу. Предмет і завдання дисципліни. Методологічні проблеми історії, повсякденності. Можливості застосування знаньпредмету в ЗОШ. Джерела з історії повсякденності Історіографічний зріз. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.		2	4
Тема 2. Повсякденне життя українців кін. ХІХ– поч. ХХ ст. Ієрархія світоглядних цінностей. До питання вивчення ментальності епохи в ЗОШ. Побутові умови історичної доби. Дозвілля українців. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.		2	6
Тема 3. Повсякденне життя українського населення в період Першої світової війни. Сприйняття реалій Першої світової війни влітку 1914 р. Антинімецькі настрої в Російській імперії. Продуктова криза в Україні періоду Першої світової війни Становищев сфері комунальних послуг. Побутові умови цивільного населення. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.			2 6
Тема 4 Повсякденне життя галицьких українців у міжвоєнний період. Можливості адаптації матеріалу лекції до шкільної програми. Формування української інтелігенції Галичини наприкінці ХІХ–30-х рр. ХХ ст. Духовна культура української інтелігенції Матеріальний побут інтелігенції Можливості адаптації теми до ЗЗСО. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.		2	6
Тема 5. Побут та дозвілля сільського та міського населення України (1920–1930 рр.). Радянські ідеологічні новації повсякденності Побутові умови радянського Культурологічний вимір радянського повсякдення. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.			2 6
Тема 6. Повсякденне життя в умовах радянської окупації Західної України у 1939–1941 роках. Можливості застосування набутих знаньпроблеми в ЗОШ. Вступ Червоної армії та «культурний шок».Продовольче забезпечення населення. Житлова проблема. Санітарія. Транспорт. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.			2 6
Тема 7. Повсякденне життя українців в період Другої світової війни. Повсякденні умови військового тилу. Репресії нацистською владою українського селянства. Воєнне повсякдення. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.		2	2 8

Тема 8. Матеріальне повсякдення міського населення в українському радянському соціумі епохи «застою» (1965–1985 рр.). Методика застосування набутих знань теми в загальноосвітній школі. Повсякденне життя українців 1960-х рр. Побут радянського соціуму 1970-х рр. Особливості повсякденного життя радянського українця 1980-х рр. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.				
Тема 9. Побутові умови сільського населення 1960-х рр. Повсякденне життя українських селян 1960-х рр. Побут селян 1970-х рр. Особливості повсякденного життя радянського сільського українця 1980-х рр. Можливості адаптації теми до ЗЗСО.			2	6
Тема 10. Побутові умови українців 1990–2000-х років. Особливості рокування теми на уроках історії в школі Матеріальні умови українців Дозвілля та відпочинок у вимірі повсякденного життя		4	4	8
Тема 11. Захист реферативних робіт (індивідуальних робіт із повсякденного життя своїх предків). Вимоги додаються.			2	4
Заг		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Робота на семінарських заняттях – 50 б. Контроль відвідування студентами лекцій – 10 б. Оцінка за індивідуальну роботу – 20 б. Тестова робота – 20 б. Поточний контроль з дисципліни <i>«Історія повсякденності у шкільних курсах історії»</i> відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, підготовки індивідуальної роботи (реферату) та контролю самостійного опрацювання додаткової літератури. Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), при потребі коротких письмових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 50 балів.			
	Відповідна форма активності студентів оцінюється за стобальною системою. Навики роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення студенти реалізують шляхом написання індивідуальних робіт (рефератів із вивчення повсякденного життя родин). Індивідуальна робота оцінюється максимально у 20 балів. Студентам також пропонується самостійне опрацювання наукових джерел, які є знаковими для відповідної дисципліни. Із метою контролю за відвідуванням студентами лекцій уведено додаткові 10 б. (максимум) Семестровий контроль відбувається у формі заліку (підсумкового тестування) і передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за семестровий контроль знань і умінь студентів. За тестування виставляється максимум 20 б. Тобто усього студент може набрати 100 б.			

Вимоги до письмових робіт	<i>Вимоги</i> <i>до написання рефератів із історії повсякденності своїх предків</i> 1.Кількість сторінок – від 12 аркушів. 2.Нумерація сторінок починається з третьої, де розпочинається виклад першого розділу. 3.Перша сторінка – <i>титульна</i>. 4.На другій сторінці вміщується <i>зміст</i> реферату. 5.<i>Основна частина</i> – мінімум 8 сторінок (два непропорційні розділи (у розрахунку – 2/3 <i>тексту основної частини</i> реферату (орієнтовно 5 сторінок) – аналітика опитування респондентів; 1/3 <i>тексту основної частини</i> реферату (орієнтовно 3 сторінки) – можливості застосування матеріалу до роботи в ЗОШ. Структурно реферат повинен ділитися на 5 (п'ять) одиниць: власне змісту реферату; вступної частини (вступу); двох непропорційних розділів, висновків, списку використаної літератури. <i>Вступ</i> – дуже важлива складова одиниця реферату, оскільки показує самостійність авторського підходу до роботи. У вступній частині реферату найголовніше вдало сформулювати актуальність теми, розкрити власне бачення автором важливості проблеми. Зазвичай <i>вступ</i> при написанні реферату не повинен перевищувати однієї сторінки. При розкритті розділів не варто надмірно деталізувати, акцентувати на другорядних питаннях, подавати інформацію (дати, події), яка побіжно, опосередковано розкриває тему. З іншого боку, при написанні реферату не варто дуже захоплюватися аналізом “фактажу”. Короткі підсумкові узагальнення по розділах слід зробити хіба що наприкінці цих розділів, виділивши для цього один абзац. Розкриваючи розділи, належить пам'ятати, що найголовніше завдання, що стоїть перед автором – максимально широко, але водночас лаконічно висвітлити тему реферату. Наприкінці розділів вартує зробити короткий самостійний висновок (декілька речень). При розкритті розділів іноді (якщо є більш як 10 позицій літератури) роблять поклики на відповідні прочитані книги. Поклики подають у квадратних дужках, де зазначають також сторінки книги, звідки запозичується інформація. Реферат повинен також містити завершальну частину – <i>висновки</i>. У них автору належить підвести підсумки реферату. Спробувати, свого роду, дати відповідь на питання – що слідує з пропонованого фактичного матеріалу? Найважливіше аби висновки мали самостійний характер. Як правило, у рефераті висновкова частина не повинна перевищувати одну сторінку. Завершальна частина – список використаної літератури. Узагалі мінімальна кількість позицій літератури для реферату – 5 <i>позицій</i>. Літературні позиції повинні бути побудовані за алфавітним принципом. <i>Взірець змісту:</i> Вступ.....3 Розділ I Повсякденне життя жителів села Кричка 1960-х рр. (за польовими дослідженнями автора..... 4 Розділ I.Можливості використання матеріалу у ЗОШ та ліцеях 9 Висновки.....12 Список використаної літератури.....13 <i>Взірець списку використаної літератури:</i> 1.Коляструк О. А. <u>Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці.</u>
--------------------------------------	---

	Український історичний журнал. 2007. № 1. С. 174–184. 2. Матеріали польових досліджень. Опитування провів (провела) 12 березня 2023 р. Кушнір Андріана. 3. Удод О. Медійна історія та професійна репутація історика. URL: http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/182340/10-Udod.pdf?sequence=1 4. Удод О. Історія повсякденності як провідний напрям української історіографії. Краєзнавство. 2010. № 3. С. 6–9. URL: http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32065/02-Udod.pdf?sequence=1 5. Коляструк О. Історія повсякденності як об'єкт історичного дослідження: історіографічний і методологічний аспекти. Х.: Видавництво «Курсор». 2008. 122 с.
Семінарські заняття	Критерії поточного оцінювання: Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (введено в дію наказом ректора № 361 від 31.07.2020 р.) знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: - «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні
	положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; - «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; - «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; - «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен отримати максимум 25 б. (за семінарські заняття і написання реферату)
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік); Форма здачі (письмова, усна).

7. Політика навчальної дисципліни:

Навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, «Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-Запобігання-академічному-плагіату.pdf>, Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>. У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє 0 балів та пропонує студенту повторно виконати необхідний вид роботи.

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують матеріал самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn та виконанням завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на

початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafiikom-uprykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (усна співбесіда, тестування). Для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт визначений час – вівторок, 15.00 год. – 17.00 год. Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю № 1, мають право скласти екзамен за відомістю № 2. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі опрацювання матеріалу. У разі отримання незадовільної оцінки з навчальної дисципліни за талоном № 3, студенти мають право на повторне її вивчення, що регламентовано «Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)», ознайомитися з яким можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf> Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24. 11. 2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>. В університеті діє положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://efund.pnu.edu.ua/3-1-osvitnij-protses/>

[content/uploads/sites/ 118/2022/11/ neformalna-osvita.pdf](https://efund.pnu.edu.ua/3-1-osvitnij-protses/). В університеті діє положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://efund.pnu.edu.ua/3-1-osvitnij-protses/>

8. Рекомендована література:

Основна література:

1. Андросович.О. Вплив глобалізації на повсякдення жінки в мусульманському світі. «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав- Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 212–214.
2. Аскерова Л. Релігія у повсякденному житті Чернігова XIX – на початку XX ст. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць*. 2003. № 8. С.121– 123.
3. Бенч Н. Повсякденне життя мешканців Львова у роки Першої світової війни (1914–1917 рр.)// Гуманітарні та соціальні науки : матеріали III Міжнародної конференції молодих вчених HSS-2011, 24–26 листопада 2011 року, Львів, Україна / Національний університет "Львівська політехніка". – Львів :Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 94–97. – (3-й Міжнародний молодіжний фестиваль науки "Litteris et Artibus"). Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/19288>.
4. Богдан А. Військовополонені в роки Першої світової війни <http://hbm.k.org.ua/images/news/131114/>.
5. Борисенко М. Побутова техніка та домашнє начиння в господарстві міських мешканців України в 20–30-х роках XX ст. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць*. 2003. № 8. С.137–139.
6. Булгакова А. Залучення жінок до сільського господарства в кінці 20-х – початку 30-х рр. XX ст. як суттєва зміна у повсякденні селянського населення України. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць*. 2003. № 8. С.140–141.
7. Булгакова О. Повсякденне життя наукової інтелігенції доби «відлиги». // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С.189–190.
8. Вільшанська О. Мода у повсякденному житті міського населення України кінця XIX – початку XX ст. Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1791/52>.
9. Ганусин О. Формування української інтелігенції Галичини в другій половині XIX – на початку XX ст.: соціальне походження та родинне виховання. Режим доступу : [nbuv.gov.ua › j-pdf › NZTNPUIst_2017_2\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/NZTNPUIst_2017_2(1)_10)
10. Гедз В. Музеї Києва під час нацистської окупації // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С.153–155.
11. Головка.В. Повсякденність та історичний час в контексті української історії 1930-х років: постановка проблеми. // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 54–56.
12. Гончаренко О. Повсякденне життя українського населення крізь призму документів судочинства органів цивільної адміністрації Райхскомісаріату «Україна» (1941–1944 рр.) // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 151–152.
13. Гордіна. Н. Вплив політики гласності на формування настроїв населення УРСР (1986–1991): окремі аспекти // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 204–205.
14. Грідіна І. М. Вплив нацистської пропаганди на духовне життя населення України (технології, механізми та ефективність). *Укр. іст. журн.* 2009. № 3. С. 123–132.
15. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст. К., 1996.

Додаткова література:

16. Єфіменко. Г. Особливості дослідження повсякдення міжвоєнного періоду // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький,

- 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав- Хмельницький, 2010. С.56–58.
- 17.Захарченко М. Житлово-побутові умови українського селянства у 20-ті роки ХХ ст. У статті розглядаються питання житлово- побутових умов українського селянства в 20-ті роки ХХ ст. Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/history/2006/48-35-6.pdf>.
- 18.Зінчук М. Історія повсякденності як новий напрям гуманітарних досліджень// «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 48–51.
- 19.Ісайкіна О. Побут міського населення України в повоєнний період (1945–1955 рр.) // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С.181–183.
- 20.Калакура Я.С. Українська культура: цивілізаційний вимір. К.: ПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2015. 496 с.
- 21.Капась І. Умови життя та побут радянських партизанів на території Наддніпрянської України у роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав- Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С.156–157.
- 22.Колястрок О., Колястрок О. Проблематика історії повсякденності в сучасній українській історіографії // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав- Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 23–33.
- 23.Коцур В., Тарапон О. Харчування сільського населення України у 20–30-х рр. ХХ ст. // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. 2003. № 8. С.145– 147;
- 24.Кравченко П.М. Соціально-побутові умови на індустріальних новобудовах України (20-ті – 30-ті рр. ХХ ст.). – Вінниця: Вінницький держ. пед. ін-ут. Кафедра всесвітньої історії, 1997. 36 с.
- 25.Іорданова Ю. Повсякденне життя української наукової інтелігенції на початку ХХ ст. та в 1920–1930-х рр.: аналіз епістолярної спадщини науковців.
- 25.Крупина В. Професійна діяльність партійної верхівки УРСР у повсякденному вимірі (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.). // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав- Хмельницький, 2010. С.185–186.
- 26.Купченко В., Серга Ж. Київ у Першій світовій війні (за документами Державного архіву міста Києва). Режим доступу : https://archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_4_5_2014/02.pdf.
- 27.Кухарєва Н. Репатріація оstarбайтерів: умови повернення додому // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав- Хмельницький, 2010. С.161–162.
- 28.Лаас Н. Матеріальне повсякдення населення в українському радянському соціумі епохи «застою» (1965–1985 рр.) Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/85695/13-Laas.pdf?sequence=1>
- 30.Ляхно В. Повсякденні духовні практики українських примусових робітників Третього Рейху у спогадах колишніх оstarбайтерів. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5281/1/Lahno8.pdf>.
- 31.Лобода М. К. Політика і практика працевикористання в окупованій Україні (1941-1944 рр.) // Укр. іст. журн. 2010. № 3. С.64–75.
- 32.Лукашевич О. До питання повсякденного життя сільського жіноцтва у 1930-х рр. // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. 2003. № 8. С.142–144.
- 33.Лук'янець О. Система харчування міського населення Української РСР у 1951–1955 рр. // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Переяслав- Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С.184–185.
- 34.Молчанов В. Життєвий рівень правоохоронців та освітян м. Києва у другій половині ХІХ ст. //

- «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С.111–113.
35. Нагайко Т. Історія повсякденності: погляд на проблему // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 43–47.
36. Онутчак О. Друга світова війна в історичній пам'яті радянського суспільства: ретроспективний аналіз. Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9002/1/onutchak.pdf>
37. Пасіцька О. Умови праці львівських робітників та їх правове регулювання у 1920–1930-х рр. режим доступу : http://ddpu.drohobych.net/history_journal/arhiv/32_2013/5.pdf.
38. Пастушенко Т. Паспортний режим у повоєнному Києві: випадок репатріанта // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С.163–166.
39. Потапенко Я. Перспективи розвитку історії повсякденності через призму дискурсу постмодерну // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С 52–53.
40. Прохоренко О. Характерні риси та особливості повсякденного життя науково-педагогічної інтелігенції 40-х – 50-х рр. ХХ ст. . // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С.187–188.
41. Радченко О. Повсякденне життя радянських людей в УРСР у 60- 80-х рр. ХХ ст. очима іноземних туристів <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-2464-02-3/73.pdf>.
42. Рибак І. Соціально-побутова структура українського села. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000. 304 с.
43. Розовик Д. Вплив кооперації на повсякденне життя сільського населення (на матеріалах кооперативного руху Переяславщини у 1920-х рр.) // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 129–131
44. Саєвич Й.Й. Військовополонені в таборах Австро-Угорщини і Німеччини: фінансово-господарська діяльність і побут // Збірник навчально-матеріальних матеріалів і наукових статей. – Вип. 5. – Луцьк, 2005. С. 27–35.
46. Сіропол В. Питання повсякденності як аспект вивчення діяльності санітарно-медичної служби радянської армії в роки Великої Вітчизняної війни // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С.158–160.
47. Склокіна І. Радянська пам'ять про Другу світову війну: секулярний культ чи практичний сенс? // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С.92–95.
48. Стичинський І. Вивчення побуту та повсякдення вояків в часи Першої світової війни у фронтових умовах (на прикладі Австро- угорської та російської армій). Режим доступу : [file:///C:/Users/Galya/Downloads/VKNU_Ist_2014_3_13%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Galya/Downloads/VKNU_Ist_2014_3_13%20(2).pdf).
49. Стяжкіна О. Гендерні виміри радянської повсякденності 1960 –середини 1980-х років. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32063/30-Styazhkina.pdf?sequence=1>
50. Тарапон О. Львівська газета «Діло» як джерело вивчення історії повсякденності населення УСРР в умовах розгортання масового терору (1929–1930 рр.). Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/294>.
51. Удод О.А. Житло у повсякденному житті українського селянина// Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. 2003. № 8. С.311–321.
52. Удод О. Історія повсякденності: питання історіографії // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С.19–22.
53. Усенко Н. Дозвілля та відпочинок у вимірі повсякденного життя сільської трудящої молоді:

зміни 1990–2000-х років. Режим доступу <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/223.pdf>.

54. Чебан. О. Особливості пострадянського побуту в житловому просторі одеситів. // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 208–209.

Викладач

Єгревій О.І. Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України і методики викладання історії